

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1891.

Första Kammaren.

N:o 34.

Onsdagen den 6 maj, e. m.

Kammaren sammanträdde kl. 7 e. m.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelser till Konungen:

n:o 31, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

n:o 32, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel;

n:o 33, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel;

n:o 40, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående eftergift af viss del af kronans rätt till danaarf efter arbetaren Karsten Ekberg från Hessleberga;

n:o 41, i fråga om helgonskyldens afskaffande;

n:o 42, i fråga om upphörande af den i Göteborgs och Bohus län utgående landskylden;

n:o 43, i fråga om utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor och af kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt;

n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Eslöfs köping af en del af militiebostället $\frac{3}{8}$ mantal Eslöf n:o 13 samt $\frac{2}{3}$ mantal Eslöf n:is 15 och 17 i Vestra Salterups socken af Malmöhus län;

n:o 45, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Torp Södre i Elfsborgs län;

n:o 46, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till staden Mariefred af viss Gripsholms kungsladugård tillhörig mark;

n:o 47, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra militiebostället n:o 2 Söndraby i Kristianstads län;

n:o 48, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från kronoegendomen Stora Kungsladugården n:o 1 i Södermanlands län; samt

n:o 49, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsändring af jord från indragna militiebostället Neder Kjellsby med Kyrkotegen i Göteborgs och Bohus län.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.*

Föredrogs å nyo Riksdagens andra särskilda utskotts den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 2, i anledning af kamrarnes återremiss af utskottets utlåtande n:o 1 om ej mindre Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete och angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, än äfven herr A. Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbetet.

Herr Borg: Då jag icke kan gilla utskottets förslag att den lagstiftning, som är ifrågasatt, bör hvilas å samma grunder som lagen af den 12 mars 1886, och då jag dessutom anser, att Kongl. Maj:ts förslag i en så vigtig fråga, hvilket så nyligen framlagts för nationen, behöfver närmare besinnas, anhåller jag för min del att få yrka afslag såväl å Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

Herr Almström: I motsats mot den föregående talaren, tror jag, att Riksdagen här bör uttala sig något om den rigtning, i hvilken den önskar att ett blifvande lagförslag bör upprättas, i fall Riksdagen nu afslår det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget. Denna fråga är icke ny. Vi hafva både inom och utom riksdagen haft tillräcklig besinnningstid för att nu kunna besluta oss för den väg, som bör följas.

Det resultat, som innevarande Riksdags särskilda utskott kommit till, stämmer i hufvudsakliga delar öfverens med det resultat, hvartill det vid sistlidne riksdag för samma fråga tillsatta särskilda utskottet kom. Skilnaden ligger egentligen deri, att då utskottet förra riksdagen yrkade på att ansvarspligten skulle åtföljas af förpligtelse för arbetaren att vid obligatoriska sjukkassor sörja för sin eventuella sjukvård och sitt uppehälle under väntetiden, har utskottet nu endast i allmänna ordalag uttalat något uti sådan rigtning. Vidare uttalade utskottet i fjol den mening, att de arbetsgifvare, som icke ingå i af Kongl. Maj:t godkända försäkringsbolag, borde ställa garantier för att deras förpligtelser varda uppfyllda.

Vid frågans behandling förliden riksdag syntes icke kammaren hysa för densamma något större intresse, enär utskottets förslag till afslag blef utan diskussion af kammaren gilladt. Men om man får döma af den diskussion, som vid denna riksdag egt

rum, då frågan nyligen förevar, har ett lifligare intresse uppstått för densamma, och de olika meningarna synas mig numera endast afse sättet, hvarpå ersättning bör utgå, antingen på grund af ansvarspligt eller försäkringspligt.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts)*

För en arbetare, som genom olycksfall i arbetet skadat sig, är det naturligtvis likgiltigt, på hvad sätt han utfår sin ersättning, endast han får den utan några vidare omgångar och, framför allt, han är säker om att utbekomma den. Men för arbetsgifvaren ställer sig förhållandet helt annorlunda. Den tvungna försäkringen skall för honom medföra åtskilliga olägenheter. Redan under den diskussion, som förra gången egde rum, framhölls den orättvisa, som ligger deri, att en arbetsgifvare, som hade det bättre stäldt än en annan, skulle genom att erlægga samma premie få på sätt och vis ansvara för en annan, som har det sämre stäldt, eller deri, att ett mindre farligt yrke skulle få bidraga till ersättningarna i ett annat farligare. Förutom dessa skäl finnas åtskilliga andra, som tala för ansvarspligten. Ett mycket viktigt skäl, som jag tror ej blifvit omnämndt, är att genom antagande af försäkringspligten skulle Riksdagen komma att besluta om en beskattning på vissa klasser af samhället utan att på förhand hafva kännedom om huru stor den kan komma att blifva.

Min ärade kamrat på stockholmsbanken har under förra diskussionen i ämnet låtit oss höra, att den premie, som borde erläggas, skulle uppgå till omkring en procent af arbetslönen, och han har, på samma gång han mycket varmt uttalat sig för försäkringspligten, sagt att denna premie vore en obetydlighet. Jag är af alldeles motsatt tanke. Jag tror att detta är en utomordentligt hög premie. Om jag tager ett exempel från den fabrik, jag har att göra med, der i fjol utbetalades arbetslöner för 600,000 kronor, skulle denna procent göra ej mindre än 6,000 kr., då vi för sådant ändamål ej utbetalte ens 500 kr., deruti inberäknad en ännu utgående pension åt enkan efter en maskinist, som för 15 år sedan omkom genom olycksfall vid fabriken.

På dessa skäl tror jag att det är bäst hålla sig till ansvarspligten.

Jag har ytterligare ett skäl för denna min mening. Vi hafva nyligen fått en yrkesinspektion i gång. Om den kommer att verka såsom afsedt är, böra olycksfall i någon mån kunna förekommas, och hvad man med säkerhet kan hoppas på, är, att vi få en ordentlig statistik att hålla oss till i stället för den osäkra, som arbetarekomitén framlagt. Men innan man har en sådan statistik, synes mig vara oklokt, nära nog omöjligt, att anordna någon försäkring. Håller man sig emellertid till ansvarspligten, kan man under den tid, som förflyter, till dess man har fått en sådan statistik och man af den kan se att en olycksfallsförsäkringslag bör införas, ordna denna angelägenhet provisoriskt och med tidigare och bättre effekt för den skadade.

*Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Utskottet har vidare i sin motivering uttalat sig för en förändring af antalet väntedagar, hvilket antal af regeringen föreslagits till 60. Denna siffra har utskottet höjt till 90, hvilket jag också för min del anser fullt riktigt. Den har från början antagits i det land, hvarest olycksfallsförsäkring blifvit utförligare tillämpad, nemligen Tyskland, och då vore det väl icke skäl att här frångå densamma. Jag vill påminna mig, att i Danmark till och med stadgats en väntetid af sex månader. Den statistik man har att tillgå visar, att förr än efter tre månader kan ej med säkerhet utrönas, hvilket men en skada kan medföra för framtiden, då deremot efter tre månader detta kan anses som utrönt.

Jag finner i utskottets motivering en brist, som jag vill påpeka. Jag vill ej framställa yrkande på att den skall ingå uti kammarens beslut, men jag vill erinra derom, då det skulle kunna vara till gagn vid en blifvande lagstiftning i ämnet. Man kan mot ansvarspligten med skäl anmärka, att det är godt och väl att det finnes en sådan pligt, men om arbetsgifvarens ekonomiska ställning är dålig, så kan det inträffa, att arbetaren ej utfår sin försäkring eller hvad honom kan tillkomma.

Ja, mine herrar, det är en invändning, som är fullt riktig, men jag anser att den olägenheten bör kunna afhjelpas så, att staten träder emellan, när den enskilde arbetsgifvaren af ekonomiska skäl är urständsat att fullgöra sin förpligtelse. Det är ej mer än rätt och billigt, att, när staten ålägger vissa samhällsklasser särskilda förpligtelser, staten då med dem delar ansvaret, och jag tror att den utgift, som i följd häraf skulle kunna komma att drabba staten, ej skulle blifva högre än kostnaden för en riks-försäkringsanstalt, som angifvits skola kosta 40,000 kronor, men som jag för min del är öfvertygad kommer att kosta betydligt mera, om den blifver en verklighet.

Under förra diskussionen gjordes också den anmärkningen mot ansvarspligten, att den skadade arbetaren skulle genom densamma vara utsatt för omgångar samt ej med samma lätthet kunna utfå den honom tillkommande ersättningen. Jag kan dock ej finna, att denna anmärkning håller streck. Jag kan ej finna nödvändigt, att dessa frågor dragas inför domstol. De borde kunna få sin lösning på vida enklare sätt. Man kan ju tänka sig en nämnd, jury eller kompromiss, sammansatt antingen för tillfället eller permanent inom härad eller distrikt. Uti en sådan nämnd skulle naturligtvis regeringen eller dess ombud konungens befallningshafvande, eller om det vore i ett mindre distrikt, möjligen domhafvanden hafva rätt att insätta en eller två personer, så att den försäkrade kunde vara säker på att få sin sak opartiskt behandlad.

Jag skulle önskat att till motiveringen i utskottets förslag det tillägget varit bifogadt, att staten ansvarar för ersättningen, när arbetsgifvaren ej kan utgöra densamma, och vidare att ersättnin-

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbetet.*

(Forts.)

gen bestämmas dels efter de grunder, som utskottet angifvit, dels i fråga om beloppet med en viss procent af den skadades arbetsförtjenst under det sistförflutna året, dock med ett stadgadt maximum. Genom ett sådant tillägg vinnes det, att ej samma ersättningsbelopp utgår öfver hela riket och för alla yrken och på alla ställen, utan det ställer sig någorlunda i proportion till den förtjenst den skadade haft. Jag skulle vidare önska, att, om ett nytt förslag i den riktningen framlägges, alla yrken och alla arbetsgifvare kunna komma under samma kategori, som de nu föreslagna särskilda yrkesklasserna; ty det torde ovilkorligen leda till mycket obehag och många klagomål, om en person, som skadat sig på samma sätt i ett yrke, skulle utfå skadeersättning, då en person, som skadat sig i arbetet i ett annat yrke, ej får den. Skulle det för frågans genomförande likväl anses klokast att ej på en gång låta lagstiftningen gälla alla yrken, bör dock, enligt min mening, uttalas, att en sådan utsträckning af densamma är att förvänta — derförutan blifver hvarje lagstiftning på detta område orättvis. Såsom exempel derpå vill jag anföra, att, enligt arbetareförsäkringskomiténs statistik, af de under åren 1884 och 1885 inträffade olycksfall med dödlig utgång föllo 189 på jordbruket, under det att 136 föllo på de näringar, hvilka nu föreslås att falla under den nya lagen.

Herr Forssell: I likhet med den föregående talaren vill jag betona, att utskottets förslag uttrycker ett verkligt intresse för lösningen af denna viktiga fråga, som väckts af Riksdagen sjelf och som tillvunnit sig Kongl. Maj:ts synnerliga uppmärksamhet och välvilja. Skiljaktigheten emellan Kongl. Maj:ts förslag och utskottets här framlagda lagstiftningsgrunder beträffar endast sjelfva sättet för frågans lösning. Utskottets förslag bereder åt arbetsgifvarne statens stöd och hjälp för försäkringsrörelsen, visserligen i en annan form än regeringens förslag, men i en form, som kan blifva fullt lika effektiv, på samma gång det lemnar åt arbetsgifvarne en frihet i valet af sättet för försäkringen, som han ej skulle ega enligt Kongl. Maj:ts förslag. Derjemte är att märka, att en lagstiftning på de af utskottet angifna grunder har det företrädet, att den fortgår på en hos oss redan beträdd väg med försigtiga steg, vid hvilka man alltid har fast mark under sig; då deremot en lagstiftning enligt regeringens förslag obestriddigen kräfver ett steg in å fullkomligt okända områden. Såvidt jag vet, hafva verkningarna och beskaffenheten af en institution, just sådan som den af Kongl. Maj:t föreslagna, ännu ingenstädes blifvit prövade. För mig har, då jag förenat mig med utskottets majoritet, det bestämmande skälet varit, att det vid den nödvändiga lösningen af nu föreliggande fråga synt mig vara viktigast af allt att undvika hvad som efter regeringens förslag ej kan undvikas, nemligen statens *direkta* inblandning i förhållandet emellan arbets-

Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

gifvare och arbetare. Jag lemnar åt herrar industriidkare, som hafva säte och stämma i denna kammare, att sjelfva afgöra, huruvida det kan vara skäl att godkänna en princip, som konsekvent utförd slutligen skall leda därhän, att staten också framträder såsom medlare och skiljomur emellan arbetarne och arbetsgifvarne med afseende på deras löneförhållanden.

Det torde finnas en och annan af de nu här närvarande, hvilka föreställa sig, att ett afslag här endast betyder ett afslag rätt och slätt; men reservanternas uttalanden likasom en ärad talares yttrande här torde tydligen visa, att valet emellan rent afslag utan motivering och ett motiveradt afslag, sådant som utskottet föreslagit, egentligen betyder valet emellan att hänvisa på en ny grund, en annan grund för en fortsatt lagstiftning i denna fråga, eller också att åtminstone uppmuntra och inbjuda till att fortgå med förslag på försäkringspligtens grund.

För min del får jag på dessa skäl tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Groll: Då denna fråga förra gången förekom till behandling i denna kammare och blef till utskottet återremitterad, förestälde jag mig, att deraf skulle blifva en följd, att utskottet komme att undersöka Kongl. Maj:ts förslag mera i dess detaljer än hvad förut skett. Jag hade tänkt mig att dervid skulle framläggas en kritik, som, stödd på förslagets särskilda bestämmelser, skulle ådagalägga huruvida, på grund af dessa, förslaget i princip vore helt och hållet ohållbart eller kunde i mer eller mindre mån innehålla något, som borde tagas vara på.

Nu har emellertid utskottet gått en helt annan väg. Utskottet har helt enkelt förklarat, att utskottet ej kunnat medhinna undersökning af förslagets detaljer. Frågan står sålunda för närvarande på ungefär samma punkt, som när den återremitterades. Men icke förty har utskottet ansett sig böra förorda ansvarspligt och lemnat en utredning om i hvilken riktning en lagstiftning borde gå, derest den stöder sig på den rena ansvarspligtens grund. Utskottet har i det afseendet något utvecklat de grunder, som utskottet förra gången endast antydde. Men i sjelfva den sak, tvisten för närvarande egentligen rör, eller huruvida ifrågavarande lagstiftning bör byggas på ansvarspligt eller försäkringspligt, står utskottet fortfarande på samma teoretiserande grund som förra gången. Det hade varit önskvärdt, om utskottet genom en undersökning af förslagets detaljer påvisat, huruvida och i hvilka afseenden det befunnes ohållbart, eller i hvilka afseenden det befunnes vara lämpligt att ordna lagstiftningen på annat sätt. Då hade man fått vissa konkreta omständigheter att hålla sig till. Vill man i allmänhet blott resonnera om försäkringspligt eller ansvarspligt, kan det ju under första ögonblicket förefalla, som om ansvarspligten vore något, som vi i förstone borde försöka oss

på. Men om man gifver sig in på detaljerna af frågan, kan det hända att man finner ett förslag, bygd på försäkringspligt, hafva företräde framför ett, grundadt på ren ansvarspligt. Nu har emellertid, genom utskottets sätt att behandla frågan, pröfningen af Kongl. Maj:ts förslag på sätt och vis skjutits undan. Men vid sådant förbällande förefaller det ganska märkligt, huru utskottet kunnat komma till det resultatet att påstå, att lagen bör byggas på den rena ansvarspligten.

Jag föreställer mig att, i en fråga af den nya art som denna, det skall för mången vara ganska svårt att bestämma sig för det ena eller andra. Det förefaller mig därför ganska egendomligt, att Kongl. Maj:ts förslag skall kastas öfver bord, utan att man undersökt dess detaljer, eller utan att man på grund af dessa visar att det är ohållbart.

Det kan knappt vara möjligt att vid de af mig angifna omständigheter nu ingå i en diskussion om detaljerna, men jag anser mig böra påpeka, att, om också ifrågavarande förslag i hufvudsak är bygd på försäkringspligten, det dock lemna möjlighet öppen för arbetsgifvaren att fritaga sig från denna pligt, om han nemligen har på annat sätt ordnat förhållandena, så att de kunna öfverensstämma med den tanke, som ligger till grund för förslaget. Det kan ju hända, att, om man hade gifvit sig in på en undersökning af dess särskilda paragrafer, man kunnat finna, att möjlighet är öppen att tillfredsställa de olika meningarna. I förslaget är beredt tillfälle för arbetsgifvare att under vissa omständigheter fritaga sig från det tvång, som förslaget för andra arbetsgifvare kan medföra. Det hade enligt min tanke varit jemförelsevis lätt, om man ingått i detaljgranskning af förslaget, att deri vidtaga ändringar, så att man kunnat tillfredsställa äfven de arbetsgifvare, hvilka väl äro sinnade att bereda sina arbetare godtgörelse i händelse af olycksfall i arbete, men ej vilja underkasta sig de kontroller, som i förslaget äro bestämda.

Detta har nu emellertid blifvit omöjliggjordt derigenom att utskottet icke ingått i undersökning af förslagens särskilda bestämmelser. Om man i sin allmänlighet vill tala om företrädet mellan försäkringspligt och ren ansvarighetspligt, är man inne på en rent teoretisk fråga, som dock, praktiskt taget, icke bör lösas utan hänsyn till de hos oss i verkligheten rådande förhållandena. I alla händelser tror jag, att förhållandet emellan arbetare och arbetsgifvare kommer att ställa sig mycket lugnare och bättre, om man ordnar denna lagstiftning på försäkringspligtens grund. Det har från några håll sagts, att man derigenom skulle skjuta in staten såsom en mellanband mellan arbetare och arbetsgifvare och sålunda sända dem från hvarandra. För min del tror jag, att det är till fördel för samhället, sådana förhållandena numera utvecklats sig, om arbetarne och arbetsgifvarne icke hållas i allt för nära beroende af hvarandra, ty jag är öfvertygad om, att

*Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

den enes anspråk i sådant fall aldrig skall kunna af den andre till fullo tillfredsställas. Så vidt jag förstår, kommer arbetaren, derest den obligatoriska försäkringen införes, icke att känna sig såsom part i förhållande till arbetsgifvaren, utan han går helt enkelt till staten och begär sin rätt, den rätt, som lagen tillerkänner honom — intet vidare! Vill man diktera en ansvarighetspligt enligt utskottets förslag, så kommer arbetaren säkerligen att undra öfver och blifva missnöjd med, att han icke får full ersättning för sin skada. Utskottet har nemligen tänkt sig, att inskränkning skulle ske i den ersättning, som arbetaren skulle få för liden skada. Det har icke velat tillerkänna honom full godtgörelse för hvad han lidit. Tror icke kammaren, att, när nu ersättningsfrågan i det särskilda fallet skall regleras mellan arbetsgifvaren och arbetaren, denne senare alltid kommer att känna sig på ett eller annat sätt mindre väl behandlad? Man alstrar såmedelst en missstämning mellan dessa båda klasser. Utskottet har tänkt sig att, på det att rättegångar och tvister mellan arbetare och arbetsgifvare skulle kunna undvikas, i sjelfva lagen borde bestämmas vissa ersättningsbelopp för de olika skadorna. Jag frågar, huru skall detta vara möjligt. Skadorna variera i oändlighet, och enahanda skador kunna i ekonomiskt afseende hafva helt olika betydelse för olika individer med afseende å de olika yrken, åt hvilka de egnat sig, och det är icke tänkbart, att man skall kunna få en så detaljerad beskrifning på alla dessa skador och en så noga afvägd taxa, att ersättningen kommer att i hvarje särskildt fall motsvara den verkliga skadan. Så vidt jag vet, finnes det icke heller någon lag, som är så uppgjord. Afven om skadorna skulle delas upp i vissa större grupper, komme alltid att finnas ett vidsträckt spatium för tvister mellan arbetsgifvare och arbetare. Hvarför då beträda en sådan väg och åstadkomma all denna split? Emot försäkringspligten har anmärkts, att den ene arbetsgifvaren får betala för den andre. Men med den yrkesinspektion, som införts, och med alla de öfriga kontroller, som för närvarande finnas på arbetsgifvarne, tror jag att detta kommer att betyda ytterst ringa i jämförelse med alla de olägenheter, som skulle följa af den rena ansvarighetspligtens införande.

Man har sagt, att i Tyskland skulle den obligatoriska försäkringen hafva medfört oro hos arbetsgifvarne, och att man der i allmänhet vore mindre nöjd med densamma. För min del tror jag det icke. Det kan visst hända att man här och der kan påträffa något uttalande i sådan rigtning, men i allmänhet taget tror jag, att det saknar grund. Jag tror, att hvad som antagligen ingifvit den föreställningen, att man i Tyskland är mindre nöjd med den obligatoriska försäkringen, i allmänhet icke är beroende på uttalanden från tysk sida, utan, såvidt jag har kunnat finna, från fransk sida. I Frankrike står nemligen, kan man

säga, frågan ungefär som hos oss; der är nemligen tal om att införa den obligatoriska försäkringen. Det oroar der många och det synes vara från dem uttalandena härom kommit. I sådant syfte har man i Frankrike sökt att med framläggande af vissa siffror gendrifva frågan om införande af försäkringspligt. Jag vet icke, hvarifrån, då denna fråga förra gången var före, en ärad talare i denna kammare hade fått vissa af honom angifna siffror, men dessa siffror, ehuru nog riktiga, tåla att något kompletteras, hvarigenom de må hända kunna ställa frågan i ett annat ljus. Som vi veta, är det första fullständiga år, för hvilket uppgifter om den obligatoriska försäkringen i Tyskland föreligga, 1886, och sedermera har man sådana, som man kan kontrollera för de följande åren till och med 1889. Den talare, på hvilken jag syftar, hade funnit, att de partiella invaliditetsfallen stigit oerhört mycket, och deraf drog han den slutsatsen, att arbetarnes intresse att skydda sig mot olycksfall skulle allt mer och mer hafva minskats, och att det till och med kunnat inträffa, att arbetarne sjelfva bidrogo till några smärre olycksfall, hvarigenom partiel invaliditet dem åbringades, för att såmedelst komma i åtnjutande af ersättning. Dessa delvis smärre invaliditetsfall uppgåvos för år 1886 hafva utgjort 3,780, och 1889 hafva uppgått till 12,788. Detta innebär ju således en betydlig stegring. Men det yttrades, så vida jag kan erinra mig, ingenting om invaliditetsfallens antal under melantiden. År 1887 uppgingo de emellertid till något öfver 8,000, 1888 till mer än 10,000 och 1889 stego de som sagdt till mer än 12,000. Nu är det naturligtvis i afseende just på dessa smärre invaliditetsfall att märka, att under år 1886, som var det första år, då denna lag under hela året var i verksamhet, arbetarne ännu icke fått klart för sig hela denna sak. Det är alldeles gifvet, att under denna tid *anmälde* icke så många af de inträffade smärre invaliditetsfallen som sedermera. Men om man jemför nyssnämuda siffror för 1887, 1888 och 1889 med antalet försäkrade under samma år, befinnes skilnaden under de olika åren vara ytterst liten. Om jag t. ex. tager antalet smärre invaliditetsfall på hvarje hundratusental försäkrade, utgjorde dessa år 1887 omkring 230, år 1888 238 och år 1889 270. Under samma tid varierade samtliga anmälda olycksfall på 100,000 försäkrade, mellan år 1887 2,742 och 1889 2,942. Om man undersöker dessa siffror, finner man således, att antalet olycksfall under åren 1887, 1888 och 1889 icke kan sägas hafva undergått någon betydligare stegring. Jag kan också nämna, att presidenten i riksförsäkringsamtet i Tyskland i ett hit aflåtet meddelande förklarar sig anse, att de siffror, som man i afseende på de smärre invaliditetsfallen funnit, icke hafva någon öfverraskande betydelse. Om man jemför dessa siffror med de beräkningar, som, innan lagen blef antagen, gjordes i Tyskland öfver huru det skulle komma att ställa sig, har det resultat visat sig, att de ungefär

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.*
(Forts.)

stämman med de kalkyler, man uppgjort. Af allt detta torde således framgå, att siffran för de smärre invaliditetsfallen, som onekligen är en stor siffra i denna sak, likväl ej visat sig öfverstiga, hvad man väntat. Om man vidare jemför alla invaliditetsfallen med dödsfallen efter medeltal för åren 1887—1889, finner man, att de förra per år upptagits till fyra gånger så stort antal som dödsfallen. År 1886 är här ej medräknadt, ty siffrorna under detta år kunna med afseende å sakens nyhet ej anses normala, detta visar sig lätt genom hvilka siffror man än undersöker. Det är ganska märkligt att, om man jemför de tyska siffrorna med invaliditetsfallens förhållande till dödsfallen i det olycksfallsförsäkringsbolag, som hos oss verkat längst, får man ungefär samma förhållande mellan invaliditetsfallen och dödsfallen som i Tyskland. Och jag tror icke, att man hos oss kan säga, att det lär finnas några, som stympa sig sjelfva för ersättningens skull. Jag har ansett mig böra något längre uppehålla mig vid detta förhållande just därför, att jag tror, att de af den ärade talaren anförda siffrorna väckt en viss tvekan hos mängden i afseende på den obligatoriska olycksfallsförsäkringen.

För öfrigt har jag icke mycket att tillägga till hvad jag förra gången yttrade. Jag framhöll redan då, huru utgifterna stälde sig i förhållande till inkomsterna, och att det i Tyskland visat sig en ganska betydlig benägenhet för att utgifterna minskades i förhållande till inkomsterna, i det att de 1886 utgjorde 25 procent deraf, 1887 endast 17 procent, 1888 blott 14 procent och 1889 gingo ned till 12 å 13 procent. I de enskilda bolagen hos oss deremot äro emkostnaderna betydligt större. I våra aktiebolag utgjorde, såsom jag förra gången nämnde, kostnaderna i medeltal 35 procent för 1888 och 33 procent för 1889 samt uppgingo i ömsesidighetsbolagen ända till 38 procent. Nu har utskottet tänkt sig, att det skall införas ansvarspligt, men utskottet har visst sjelft i någon mån oroat sig öfver följderna deraf. Utskottet framhåller nemligen, att man genom försäkring kan mildra följderna af ansvarspligten. Hvar kan då denna försäkring ske? Jo, i de enskilda bolagen. Det har tillagts, att staten skulle kunna kontrollera dessa enskilda bolag. Mine herrar, det är icke så lätt gjort att kontrollera ett försäkringsbolag, det är förenadt med betydliga svårigheter. Man kan visserligen undersöka de beräkningar, hvarpå ett sådant bolags verksamhet är stödd, men att oupphörligen följa med och undersöka, huru dess medel placeras, huru dess ställning är år för år m. m., det är något som kräfver betydliga arbeten. Skall man ställa till med alldeles särskilda kontroller på vissa enskilda försäkringsbolag, blifva nog kostnaderna därför lika stora som de skulle blifva för riksförsäkringsanstalten och kan hända tändå större. Det blifver icke heller lätt att här i landet finna personer, som ega förmåga att kontrollera dylika anstalter, villiga att deråt egna tid och arbete

utan mot tillbörlig ersättning därför, och den godtgörelsen blifver nog ej heller ringa.

Största delen af hvad utskottet för öfrigt nu anfört hade jag tillfälle att bemöta redan förra gången på grund af det då föreliggande betänkandet. Jag tror icke, att man vunne någon nämnvärd nedsättning i kostnaderna för försäkring i enskilda bolag, äfven om man skulle kunna finna några, som vore villiga att lemna försäkring enligt de i Kongl. Maj:ts förslag angifna grunder. Hufvudsaken är enligt min åsigt den, att om man bygger ifrågavarande lagstiftning på ansvarspligten, så uppstår derigenom ganska stor våda för samhällets trefnad. Vill man åter bygga på obligatorisk försäkring, så går samhället lugnare framåt, och man förebygger mera slitningarne mellan arbetsgifvare och arbetare i nu ifrågavarande afseende.

Då jag icke kan hoppas, att Riksdagen skall, utan att Kongl. Maj:ts förslag i detalj blifvit granskadt, bifalla detsamma, skulle jag åtminstone önska, att Riksdagen ville bereda sig tillfälle att ännu en gång pröfva den obligatoriska försäkringsprincipen och att Riksdagen för sådant ändamål ur utskottets betänkande, i fall det för öfrigt bifalles, ville utesluta uttalandet om att lagstiftningen bör byggas på ren ansvarspligt.

Herr Fränckel: Här har af en föregående talare anmärkts, att om Riksdagen förra gången denna fråga framlades icke hade tid att behandla den, emedan den framkom så sent, så är detta ett skäl, som icke kan gälla i år, då den varit framlagd under hela riksdagen.

Ser man då efter på hvad sätt riksdagen begagnar tiden att granska nu föreliggande förslag, måste man i främsta rummet beklaga tillkomsten af det särskilda utskottets första betänkande, der utskottet på grund af förut fattade åsikter icke ansåg sig böra granska det kongl. förslaget. Man skulle emellertid haft rätt att tro, att efter den diskussion, som förefallit i denna kammare och ännu mera efter den som förekommit i Andra Kammaren, utskottet borde ansett såsom sin pligt att med frångående af sina förut uttalade åsikter ingå i granskning af förslaget. Men man har äfven i detta fall misstagit sig, och tiden har sålunda gått bort, så att man numera kan säga, att Riksdagen icke heller nu har tid på sig att granska det viktiga förslaget. Detta har utskottet också erkänt, ty utskottet börjar på första sidan med ett uttalande af att det »för utskottet varit uppenbart, att en sådan granskning icke skulle kunnat medhinnas under den korta tid, som ännu torde återstå till dess Riksdagen hunnit i öfrigt afsluta sina förhandlingar.» Jag hemställer då till kammaren, huruvida det kan vara lämpligt att, då utskottet sjelf för sin del anser sig icke hafva hunnit granska förslaget och icke ens tagit hänsyn till den diskussion, som fördes här förra gången, man på grund

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbetet.*
(Forts.)

af de små anvisningar, som utskottet nu behagat lemna, skulle kunna anse sig i sådant skick böra återlemna frågan till Kongl. Maj:t. Jag kan för min del icke finna detta. Jag kan icke finna annat, än att man står på precis samma ståndpunkt som för ett år sedan, att man ty värr får förklara, att Riksdagen icke varit i tillfälle så granska förslaget, att den kunnat fatta något beslut. På grund deraf tror jag det rätta vore att ställa sig på den ståndpunkt som ordföranden i utskottet intagit i reservationen, då han för sin del förklarar, att man, i hopp att Kongl. Maj:t skall å nyo framlägga denna fråga för riksdagen, nu bör afslå det kongl. förslaget. Bästa beviset, att så måste ske, finner man deraf, att utskottet sjelf varit så sväfvande på målet, om jag så får säga, i de anvisningar det lemnat för en blifvande lagstiftning i detta fall. Man har till och med gått så långt för att sammanjemka meningarne, att man i den svaga motiveringen på ett ställe anser, »att det är mycken liten skilnad mellan ansvarspligt och försäkringspligt», hvilka dock äro just de två faktorer, som ställas mot hvarandra. Man har vidare påstått, att man genom ansvarspligten skulle kunna framkalla enskilda försäkringar hos arbetsgifvarne. Jag hemställer, huruvida det icke är alldeles tvärtom? Kan man verkligen tänka sig, att, i fall en arbetsgifvare blir ålagd en obegränsad ansvarspligt — ty obegränsad måste den blifva — denne arbetsgifvare skall finna med sin fördel öfverensstämmande att försäkra sina arbetare i enskilda bolag för någon liten del af det ansvar, han måste ikläda sig på grund af ansvarspligten? Enligt min tanke är det alldeles motsägende hvarst annat. Ställer jag mig på den ståndpunkten, så har jag förklaradt, att jag står risken för hvad ansvarspligten ålägger mig att betala i skadestånd i hvarje särskildt fall.

Om jag ser på arbetsgifvarens eget intresse, torde i detta så väl som i så många andra fall vara önskligt och nödvändigt, att man fixerade ett konstant belopp, som en så beskaffad risk medför. Men, säger man, man har funnit en lycklig räddning för möjligheten att införa ansvarspligten i den erfarenhet, som föreligger i den nu existerande jernvägslagen. I detta fall ber jag få påvisa, att denna lag visst icke har tillämpning på de industrier, hvarom här är fråga. Om man granskar lagen om ansvarspligt vid jernvägsdrift, skall man finna, att jernvägsdriften bedrivs efter noggranna föreskrifter, att der ett reglemente i de flesta är tillämpadt, och att på grund deraf ansvarighetslagen här är mycket bestämd. Att i så många olika industrier som här äro i fråga införa ansvarspligt som skulle tillämpas på samma sätt som jernvägslagen, anser jag därför omöjligt.

Man har vidare i denna motivering framhållit möjligheten för staten att i stället för en riksförsäkringsanstalt åstadkomma insättningar i postsparbanken till förmån för arbetarne. Jag hemställer till herrarne, om icke denna anordning precis lika bra kan

vidtagas, om det kongl. förslaget antages? Hvad hindrar, att, i fall det skulle anses behöfligt att inrätta en riksförsäkringsanstalt, denna insatte de inbetalda premierna i postsparbanken, och att denna således blefve den institution som finge förränta dessa medel? Jag anser en sådan kombination precis lika omöjlig.

*Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Då man nu bjuder Riksdagen att på grund af denna motivering fastslå vissa grunder för det lagförslag, som man önskar från Kongl. Maj:t nästa gång, så är det besynnerligt, att, då dessa grunder i så mångt och mycket stå i strid med de grunder Kongl. Maj:t framlagt för sitt förslag och hvilka Kongl. Maj:t på fullständigt sätt motiverat, man kan pretendera, att Kongl. Maj:t på grund af dessa icke motiverade grunder och denna svaga utredning skall lägga fram ett nytt förslag. Jag kan icke finna annat, än att det under sådana förhållanden varit utskottets skyldighet att på ett mycket bättre sätt vederlägga de af Kongl. Maj:t framlagda motiven och på ett fullständigare sätt förklara sina egna.

Går man nu till granskning af de grunder, på hvilka utskottet ansett den nya lagen böra stödja sig, finner man, att denna lag måste blifva af högst besynnerlig natur. Jag vill i detta fall icke trötta kammaren med att påvisa de många egendomliga motsägelser, som dessa grunder innehålla. Jag vill endast be att få påpeka, att man här talar om att lagbestämmelserna böra vara så affattade, »att de gifva minsta möjliga anledning till rättstvister.» Jag kan icke förstå, huru en så beskaffad lag skall vara inrättad. Man har således inom utskottet tänkt sig, att rättstvister *skola* uppstå, men lagen skall affattas på sådant sätt, att rättstvister icke uppstå. Med ett ord, det synes mig klart, att om sådana principer gjort sig gällande inom det särskilda utskottet, som här uttalades af en ärad ledamot förra gången denna fråga var på tal, »att man nemligen icke borde taga mer hänsyn till de olycksfall som inträffa i särskildt farliga industrier», »att man icke kunde försäkra den olyckan, som består deri, att hafva kommit till världen med mindre förmögenhet än andra o. d. förutfattade meningar i frågan, så torde man finna, att kärleken hos honom att åstadkomma ett så beskaffadt aftal mellan arbetare och arbetsgivare, hvarom här är fråga, icke kan vara särdeles stor.

Man har på förmiddagen vid behandlingen af frågan om utsträckt rösträtt talat om, huru viktigt det vore, att innan man skrede till förändringar i många andra afseenden, man sökte lösa den s. k. arbetarfrågan, som står på dagordningen. Jag har den åsigt, att ett steg i den riktningen för lösningen af just denna fråga är att söka åstadkomma olycksfallsförsäkring i det syfte Kongl. Maj:t föreslagit, men att man deremot med en försäkring på sådana grunder som utskottet tänkt sig, d. v. s. baserad på ansvarspligten går i en alldeles motsatt riktning.

Efter hvad jag nu tagit mig friheten yttra, anhåller jag om bifall till reservationen, och fäster särskildt afseende vid den i

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

slutet af motiveringen förekommande önskan, att Kongl. Maj:t med snaraste måtte framlägga förslaget till förnyad granskning. Jag ber således att få yrka bifall till den reservation, som afgifvits af herr Hederstierna m. fl.

Herr Annerstedt: Då jag såsom suppleant varit inkallad i utskottet vid det tillfälle, då efter återremissen beslut fattades, huru med ärendet skulle inom utskottet vidare förfaras, torde det tillåtas mig att yttra några ord.

Då kammaren bedömer utskottets sätt att gå till väga, torde i främsta rummet böra märkas att återremissen skedde den 18 april! Vid den tidpunkten under riksdagen måste för utskottet genast framställa sig den frågan: huru är det möjligt att under återstående del af riksdagen behandla ärendet så, att det i någon mån bringas framåt? Ty utskottets ledamöter voro öfvertygade derom, och den öfvertygelsen föreställer jag mig delad af flertalet inom kammaren, att Riksdagens ledamöter icke skulle vara benägna, att sedan öfliga riksdagsgöromål blifvit afslutade, kvarstanna efter riksdagens sedvanliga afslutningstid för att sedan utskottet blifvit färdigt med sitt betänkande, upptaga denna fråga till behandling. Det var således nödvändigt för utskottet att för sig göra klart: hvad kan utskottet medhinna under den tid, som återstår af riksdagens vanliga arbetstid? Den frågan uppstaldes då: huru lång tid kan utskottet närmelsevis på förhand beräkna, att en genomgång i detalj af Kongl. Maj:ts proposition skall draga? Vid den diskussion som inom utskottet af denna anledning uppkom, framhölls af åtskillige talare — något som ej heller kunde egentligen bestridas af det kongl. förslagets ifriga vänner — att en sådan detaljgranskning skulle draga om en tid af minst 3 eller 4 veckor; och hvar och en af utskottets ledamöter, som deltagit i granskningen af lagförslaget och särskildt betänkte vigt och omfattningen af ifrågavarande förslag, måste för sig komma till den åsigten, att denna tid icke var så rundligt tilltagen. Redan vid de första öfverläggningarne om förslagets detaljer visade sig de mest genomgående skiljaktigheter inom utskottet beträffande uppfattningen af t. ex. § 2. Från de ledamöter, hvilka ansågo, att försäkringspligten, eller ersättningspligten — hvilkendera som antoges — skulle vara allmän för hvarje arbetsgifvare, till dem, som ansågo de försäkringspligtige yrkena böra inskränkas långt mer än hvad i den kongl. propositionen skett, voro snart sagdt alla skiljaktigheter i uppfattningen inom utskottet representerade. För att nu endast fästa mig vid detta exempel, huru lång tid tror man, att det för utskottet icke skulle åtgått att genomdiskutera blott denna paragraf och komma till en mening, som kunnat framläggas såsom pluralitetens åsigt i denna omtvistade fråga? Jag behöfver icke fortsätta med ett uppräknande af de paragrafer, beträffande hvilka svårare meningsbryt-

ningar skulle framställt sig. I fråga om antagiigheten af det kongl. förslaget bestämdes flertalets inom utskottet mening icke af teoretiska utan af företrädesvis praktiska skäl — såsom äfven synes å sid. 34 i särskilda utskottets förra betänkande — då man var öfvertygad derom, att det kongl. förslaget, som för sitt genomförande ovilkorligen kräfde upprättande af en riksförsäkringsanstalt, icke kunde tillstyrkas i främsta rummet af det skäl, att enligt utskottsmajoritetens uppfattning, hvarken utskottets ledamöter eller flertalet inom riksdagen, skulle vilja vara med om upprättande af en riksförsäkringsanstalt. Och jag tillägger, att den diskussion i frågan, som inom båda kamrarna förekommit, icke, efter utskottets ledamöters mening, gaf tillräcklig hållpunkt för ett antagande, att, då kamrarna skulle skrida till votering, riksförsäkringsanstalten skulle omfattas af pluraliteten inom båda kamrarna. Under sådana förhållanden ansåg utskottet sig till fromma för ärendets vidare behandling böra använda tiden så, att det å ena sidan närmare utvecklade den ståndpunkt, utskottets flesta ledamöter förut intagit — hvilket arbete kunde ske utan någon egentlig tidsförlust för utskottet i dess helhet — och från hvilken ståndpunkt de icke funnit något skäl att afvika, så, att det derigenom skulle kunna uppvisas, att det vore möjligt att bygga ett förslag möjligt att genomföra, på ansvarspligtens grund, om ock detaljerna i förslaget vid den vidare bearbetningen naturligen i mycket behöfver genomgå en gripande förändring, och å den andra sidan utskottet genomgick och granskade sjukkasselagen och för Riksdagen framlade ett förslag till en dylik lag, oberoende af omständigheten, att den kongl. propositionen angående olycksfallsförsäkring icke blefve vid denna riksdag antagen. Utskottet ansåg sig, och dertill hade utskottet enligt mitt förmenande fullt skäl, af den i frågan förra gången hållna diskussionen kunna antaga, att pluraliteten inom riksdagen förnämligast åstundade, att något skulle vid denna riksdag i ämnet åtgöras, och utskottet ansåg då, att genom dess tillvägagående skulle för Riksdagen erbjuda sig en möjlighet att vid innevarande riksdag i denna fråga göra något annat än hålla tal.

Resultatet af denna uppfattning inom utskottet föreligger nu till Riksdagens afgörande. Jag vill icke vid detta tillfälle sysselsätta mig med att uppvisa fördelarne af den princip, hvilken utskottet i allmänna drag sökt framställa. Jag vill endast i största korthet angifva de skäl, hvilka för mig varit bestämmande att biträda majoritetens inom utskottet förslag, då jag inkallades att efter återremissen vid ett sammanträde deltaga i utskottets förhandlingar.

Dessa skäl äro i största korthet, att ansvarspligtens tillämpning kan ske på det sätt, att den för arbetarne är lika betryggande som försäkringspligten. Då det låter sig göra att jemte ansvarspligten för arbetsgifvaren ikläda staten skyldighet att sub-

*Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)

sidiärt inträda, i händelse arbetsgifvaren är utståndsatt att fullgöra sin förpligtelse. Denna subsidiära ansvarspligt bör icke kunna förskräcka de af kammarens ledamöter som äro anhängare af försäkringspligten. Ställer man sig åter på arbetsgifvarens ståndpunkt, synes ansvarspligtens tillämpning för honom innebära en bestämd fördel, i det hans skyldighet endast inskränker sig till förhållandena mellan *honom* och *hans* arbetare, och således den arbetsgifvare som vidtager nödiga anordningar, hvarigenom olycksfall förekommas, derigenom ock förminskar den börda som ersättningspligten ålägger honom, under det vid tillämpning af försäkringspligten arbetsgifvaren derigenom icke vinner någon fördel. Och slutligen ställer han sig på statens ståndpunkt, så och då, enligt min tanke, införandet af en riksförsäkringsanstalt skall redan för anstaltens inrättande och bringande i verksamhet medföra mångdubbelt större kostnader än statens subsidiära ansvar för ersättningspligten, synes äfven från denna ståndpunkt ersättningspligten medföra bestämda fördelar. En jämförelse mellan riksförsäkringsanstalten såsom en anstalt för tvångsförsäkring af alla landets arbetare och alternativet att staten, på sätt i sista punkten af särskilda utskottets förslag finnes antydt, skulle träda emellan för att möjliggöra frivillig försäkring af de arbetare, hvilkas arbetsgifvare sådant önska, synes nemligen icke kunnat annat än utfalla till fördel för det senare alternativet, då, såsom af särskilda utskottet i dess föregående betänkande påpekats, inrättandet af en riksförsäkringsanstalt omöjligen kan aflöpa för den ringa kostnad, som den kongl. propositionen vid innevarande riksdag upptager. Ty riksförsäkringsanstalten skall drifva en fullständig försäkringsrörelse, hvadan det icke är möjligt att utan särskilda ombud för försäkringsverksamhetens utöfvande i orterna sköta denna anstalt och sålunda till omkostnaderna för den centrala förvaltningen komma utgifterna för lokalförvaltningen.

Slutligen torde det tillåtas mig att göra några eriuringar beträffande ett par anmärkningar, som framstälts rörande ansvarspligten i praktiskt afseende. Det har yttrats, att ansvarspligten torde nödvändiggöras ett obegränsadt ansvar. Utan att inlåta mig på några teoretiska spekulationer i detta hänseende vill jag endast åberopa, att, enligt de särskilda utskottets samtliga ledamöters åsigt, hvilka omfattade ansvarspligten, mötte det intet hinder att tillämpa denna så, »att det arbetsgifvaren åliggande skadestånd utsattes i vissa, för olika kategorier af olycksfall afpassade, för manliga och qvinliga arbetare olika, i lagen bestämda belopp, att med penningar utgöras.»

Denna uppdelning i särskilda kategorier behöfver alldeles icke gå längre i detalj än hvad Kongl. Maj:ts förslag i § 14 innehåller. Det torde icke vara stället att här inlåta sig på någon utveckling deraf, att en dylik bestämmelse är förenlig med ansvarspligten. Jag inskränker mig till att säga, att om det någon-

sin blir tillfälle att utarbete ett förslag på de allmänna grunder, särskilda utskottets förslag innehåller, det då, enligt mitt förmenande, skall visa sig, att det mycket väl går an att i detta system infoga den punkt, som jag nyss uppläst.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Anmärkning har ock blifvit framstald mot utskottets yttrande att »lagens bestämmelser böra så affattas, att de gifva minsta möjliga anledning till rättstvister.» Visserligen erkänner jag, att detta uttryck är något allmänt affattadt, och för dess begriplighet fordras, att man något tänker på hvad som förut passerat i denna fråga här i landet och framför allt i andra land. Under den förra diskussionen i denna kammare framhölls med mycken styrka af åtskilliga talare, att ansvarighetsprincipens tillämpning i andra länder hade gifvit och här i landet skulle komma att gifva anledning till olidliga rättstvister, och antydningar åt samma håll hafva förekommit äfven i afton i herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande. Härvid har utskottet erinrat att, hvad andra länder vidkommer, tvisternas mångfald berott icke derpå, att skadeståndsprincipen der tillämpats, utan derpå, att dess tillämpning varit bunden vid den uttryckliga föreskriften, att arbetarne skulle ådagalägga, att arbetsgifvaren eller någon arbetareförmän gjort sig skyldig till försummelse eller förseelse, som varit anledning till olycksfallet. En hvar af kammarens ledamöter torde lätt inse, att om man i denna punkt följer det kongl. förslaget, som säger, att arbetaren är berättigad till skadeersättning i det fall, då icke hans eget uppsåt eller grofva vårdslöshet kan ådagaläggas, har man endast med upptagande af denna af Kongl. Maj:ts föreslagna bestämmelse afskurit möjlighet till en mängd af de tvister, som förekommit i andra länder och hvilka åberopats såsom skäl mot ansvarspligten. Läger man härtill, att lagen i dessa länder icke upptog några bestämda ersättningsbelopp, utan dessa berodde på domstols pröfning, så inses vidare, att man genom upptagande i lagen af bestämmelser analoga med dem, som det Kongl. Maj:ts förslag innehåller, genom att fixera ett bestämdt belopp, vid dödsfall, vid fullständig invaliditet, o. s. v. skulle förekomma en stor mängd rättstvister. De rättstvister som sedan återstå torde icke vara flere än som vid andra rättsförhållanden förekomma. Ty det förhåller sig icke så som den föregående talaren yttrade, att »lagen skall vara sådan att rättstvister icke förekomma», utan hvarje lag är till för att afgöra de rättstvister som förekomma, och den lag är ännu icke skriven, hvilkens stadganden icke gifvit anledning till någon rättsvist.

Gifves ansvarspligten i sina hufvuddrag en sådan affattning, som särskilda utskottet antydt — och vid hvars bedömande kammaren benäget torde fästa afseende derpå, att dessa hufvudgrunder icke äro eller kunna vara något annat än antydningar om den rigtning, i hvilken man tänkt sig affattningen af den

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete
(Forts.)*

blifvande lagen, då det ligger i öppen dag, att ett utskott icke på några veckor kan utarbete ett fullständigt förslag på en annan princip än den kongl. propositionen innehåller — gifves ansvarspligten en sådan affattning, så torde, efter utskottets uppfattning, den lagstiftning som bygges på skadeersättningsprincipen lika väl som den som bygges på olycksfallsförsäkringsprincipen bidraga till samhällets trefnad och förebygga, att några betydliga slitningar i detta hänseende förekomma mellan arbetsgifvare och arbetare, och detta skall efter utskottets förmenande vida säkrare vinnas genom den förra principens tillämning än genom den senares, af den orsak att skadeersättningsprincipen efter utskottets uppfattning hvilat på en riktigare grund.

Herr Gahn: Den föregående talaren har redan påvisat den korta tid, utskottet efter återremissen haft för behandlingen af detta ärende. Jag vill fullfölja detta och påvisa den korta tid utskottet haft för att behandla detta ärende i dess helhet.

Kongl. Maj:ts proposition inkom till Riksdagen så sent, att det utskott, som fick i uppdrag att behandla denna svårlosta fråga, kunde väljas först den 4 mars. Att pretendera, det utskottet, som var i saknad af allt statistiskt material — jag talar icke om den statistik, som finnes i arbetareförsäkringskomiténs betänkande, hvilken inskränker sig till detta år, och de upplysningar, som deri gifvas — skulle under en tid af riksdagen, då ärendena hopat sig på kammarens bord, kunna inhemta allt det material, som fordrades för att med nödig sakkunskap uttala sig, det vågar jag påstå är omöjligt. Hade regeringen önskat, att detta ärende blifvit med sakkännedom behandladt, borde den vid början af riksdagen hafva inlemnadt detsamma. I den reservation, jag bifogat detta utskottets utlåtande, har jag såsom min åsigt framhållit, att hvarje lagstiftning i detta ärende bör grundas på lika rättigheter för alla arbetare och lika skyldigheter för alla arbetsgifvare. Detta låter sig icke göra, om man stödjer sig på försäkringspligten, ty i sådant fall blir det nästan omöjligt att kontrollera, det hvar och en arbetsgifvare i den tilltänkta riks-försäkringsanstalten försäkrat sina arbetare. Deremot låter detta sig mycket väl göra, om man ställer sig på ansvarspligtens grund. I sådant fall framträder hvarje arbetsgifvares skyldighet icke förr, än hans arbetare blifvit skadade, och skyldigheten kan följaktligen tillämpas lika väl på den store som den lille arbetsgifvaren. Och man behöfver icke, såsom i det kongl. förslaget, klassificera vissa yrken, som företrädesvis skulle vara för arbetarne farliga. Inom hvarje yrke förekomma fabriker, der på kanske femtio år ingen olycka skett, och andra fabriker, der flere olyckor om året inträffa. Det är orimligt att slå dessa tillsammans i en grupp eller klass och ålägga den, som har sin fabrik så inrättad, att arbetarne äro skyddade mot olycksfall, samma afgifter, som

den, hvars fabrik icke är så inrättad. Detta är för mig hufvudskälet, hvarför jag icke kan biträda det kongl. förslaget och aldrig kan biträda något förslag, som stödjer sig på försäkringspligten, utan blott kan vara med om en lag, grundad på ansvarspligten.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete
(Forts.)*

Från statsrådsbanken har uttalats ett beklagande öfver att utskottet icke ingått i en kritik af förslaget. Dels har, såsom jag nyss påvisade, den korta tiden icke medgifvit att göra det med nödig sakkännedom, dels har, åtminstone för mig, den kritik af det kongl. förslaget, som af högsta domstolen uttalats, synts så fullständig, att utskottet icke kunnat göra den fullständigare, hvadan det icke hade tjenat till något att upprepa densamma. Enligt min uppfattning är den bevisning, som der förekommit, så absolut dödande för försäkringspligten, att något vidare om dess olämplighet icke behöfver anföras. Och då inom utskottet den öfvervägande majoriteten var ense om, att någon lag, grundad på försäkringspligten, icke i vårt land borde införas, kan jag icke se, att något skäl förefans att för hvarje paragraf i förslaget repetera afstyrkandet.

Man har äfven framhållit, att olägenheter skulle uppstå i förhållandet mellan arbetare och arbetsgifvare deraf, att de senare, som hafva olika intressen med de förra, icke genom lag tillförsäkrades ett gifvet skydd, och att deri skulle ligga en fördel för försäkringsprincipen, enligt hvilken arbetarne vore tillförsäkrade absolut skydd. Jag hyser en alldeles motsatt åsigt. Jag anser, att det är egnadt att bibehålla ett godt förhållande mellan arbetare och arbetsgifvare, om arbetaren vet, att han icke är absolut skyddad för möjliga olycksfall, utan att skyddet är i viss mån beroende på arbetsgifvarens välvilja. Det föder hos arbetaren trots och likgiltighet att veta, det han af husbonden har vissa lagliga rättigheter att fordra. Han bör alltid känna, att han må uppföra sig så, att han har husbondens välvilja att påräkna.

Vidare har talats om — i fall jag icke missförstått talaren — att olämpligt är att, på sätt utskottet föreslagit, bestämma vissa ersättningsbelopp, som skulle utgå i händelse af olycksfall. Men i det hänseendet får jag erinra om, att precis samma sak förekommer i det Kongl. förslaget, hvilket fixerat vissa belopp att utgå för alla.

Vidare ber jag få erinra om, att utskottet icke endast hänvisat till önskligheten af, att Kongl. Maj:t skulle kontrollera de försäkringsanstalter, som möjligtvis skulle vilja åtaga sig att emottaga försäkringar, som skyddade arbetsgifvaren från den risk, som i händelse af olycksfall ålåg honom, utan äfven tänkt sig, att sådana anstalter borde genom statsmedel understödjas. Sant är, såsom herr statsrådet och chefen för civildepartementet framhöll, att svårt är att finna en person med nödig kompetens att

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.*
(Forts)

kontrollera dessa försäkringsanstalter. Men jag tror det vara lika svårt att finna en person, fullt kompetent att förestå riksförsäkringsanstalten och kontrollera dess verksamhet. Kan man i ena fallet finna en kompetent person, kan man ock göra det i det andra.

Vidare skulle jag tro, att, sådan saken nu föreligger, den verkligen är alldeles för litet utredd för att Riksdagen nu borde fatta något beslut. Önskar man att något ytterligare göres i denna fråga, så sluter jag mig fullkomligt till utskottets förslag, med undantag af dess första del. Jag har i min reservation påyrkat, att första punkten i utskottets förslag måtte få följande lydelse:

»att Riksdagen, med uttalande af den åsigten, att, när en lag om skadestånd till arbetare för olycksfall under arbete i annans tjänst befinnes behöflig, denna lag bör grundas på ansvarspligt och gälla för alla arbetsgivare utan undantag», samt att andra och tredje punkterna, hvilka i så fall äro öfverflödiga, måtte utslutas. Mitt yrkande blifver således att kammaren bebagade godkänna ett utlåtande, deri ingår, såsom första del, hvad af mig här ofvan blifvit uppläst, samt i öfrigt de af utskottet föreslagna punkter, med undantag af andra och tredje punkten.

Herr Svedelius: När denna fråga första gången var föremål för utskottets behandling, hyste jag den åsigt — och uttalade den äfven vid flera tillfällen inom utskottet — att Kongl. Maj:ts förslag måtte punktvis och noggrant genomgå för åstadkommande af utredning, huruvida det vore möjligt för utskottet att förena sig om en omarbetning af förslaget i sådan riktning, att detsamma kunde anses antagligt. För min del hade jag många och stora anmärkningar och invändningar att emot förslaget framställa, men jag ansåg dock vara tänkbart, att något hvarmed man kunde vara tillfredsstäld skulle kunna byggas på de i förslaget framställda grunder. När frågan andra gången återkom till utskottet, var tiden så långt avancerad, att, såsom redan af en talare på stockholmsbänken blifvit påvisadt, det var omöjligt för utskottet att göra något annat, än att ytterligare rifva ned det kongl. förslaget, omöjligt att hinna derpå uppbygga något nytt. Under sådana förhållanden ansåg jag mig böra frångå min förra ståndpunkt och instämma i deras uttalande, som icke ville att en grundlig undersökning af de särskilda paragraferna i det kongl. förslaget skulle företagas.

Jag vill icke ingå i några detaljer — den nyss nämnde talar-
ren på stockholmsbänken har redan så fullständigt redogjort för
allt hithörande — beträffande hvad man ansåg sig kunna vinna
med att underlåta en sådan närmare granskning. Jag vill blott
påpeka, huru uppenbart omöjligt det var att tänka sig åstadkom-
mandet af en förening af de olika åsigtterna och bildandet af en
pluralitet, baserad i någon den ringaste mån på det kongl. för-
slagets grunder, då temligen allmänt uttalades en bestämd mot-

vilja mot en riksförsäkringsanstalt, då likaledes pluraliteten uttalade, att en lag i denna fråga borde vara grundad på ansvarspligten och icke på den obligatoriska försäkringspligten, och då ett stort antal af medlemmarne inom utskottet hyste den bestämda öfvertygelse, att så stora inskränkningar i lagens omfattning, som förslaget innehöll, ej kunde anses tillfredsställande.

Såsom frågan nu föreligger, synes mig uppenbart, att en fördel är beredd åtminstone i deras tycke, som lika med mig önska, att något måste göras i denna sak. Riksdagen blir nu i tillfälle att i hufvudsak uttala sig för ett af de tre fall, som här kunna tänkas, antingen att intet skall göras eller att något skall göras på ansvarspligtens grund, eller att något skall göras på den obligatoriska försäkringspligtens grund. Vill Riksdagens pluralitet ställa sig på den ståndpunkt, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts förslag, och sålunda ansluta sig till den obligatoriska försäkringspligten, så medgifver jag visserligen, att det icke kan vara tänkbart att nu antaga förevarande förslag, opröfvadt som det är; men ett uttalande i nämnda rigtning bör dock vara tillräckligt för Kongl. Maj:t att framkomma med ett förslag, baserad på hufvudsakligen samma grunder som det förevarande, möjligen med de modifikationer, hvartill Kongl. Maj:t på grund af under debatten gjorda anföranden kan finna sig föranlåten.

Skulle åter pluraliteten inom Riksdagen ställa sig på ansvarspligtens grund, synes det hafva varit både rätt och befogadt af utskottets pluralitet att framlägga några, om ock på grund af den korta tiden ganska sväfvande uttalanden om de hufvudsakliga grunder, hvarpå utskottet tänkt sig att ett så beskaffadt lagförslag skulle hvila. Det är ingenting annat än detta, som utskottet har gjort i sitt motiverade afstyrkande af det kongl. förslaget. Sant är väl, att mycket kan vara att tillägga och att — jag vill visst icke förneka det — kanske mycket af hvad som blifvit framhållet icke vid en närmare granskning visar sig vara fullt hållbart. Men det är dock utan allt tvifvel för frågan belysande, att åtskilliga speciella punkter, hvarpå man tänkt sig att ett dylikt förslag, skulle kunna i sina hufvuddrag grundas, här blifvit framhållna.

Till en början finnes i utlåtandet under det första momentet ordet *näringsdrift* stående alledes naket. Detta innebär, såsom tydligt torde vara, att utskottet tänkt sig åtminstone en vida mindre begränsning af de i det kongl. förslaget uppräknade yrkena. Utskottet har icke, med den omöjlighet att ingå i en närmare pröfning, som förefans, kunnat och bort uttala sig bestämmande i denna rigtning; men att något vidsträcktare omfång önskas för förslaget torde dock som sagdt framgå deraf, att ordet *näringsdrift* står ensamt utan något epitet.

Vidare har framhållits den väntetid, som utskottet tänkt sig såsom den lämpligaste, i hvilket afseende utskottet sålunda i någon mån skilt sig från hvad Kongl. Maj:t föreslagit.

*Frågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Vidare påpekas, att skadestånd böra i lagen bestämmas i vissa för olika kategorier af olycksfall afpassade belopp, att utgå olika för manliga och qvinliga arbetare. Det obestämda i detta uttryck har blifvit klandradt, men af andra talare har ock blifvit påpekadt, att redan i Kongl. Maj:ts förslag ligger ett dylikt preciserande, som åtminstone i sina hufvuddrag torde vara tillfredsställande. Svårt torde dock vara att nu uttala en bestämd mening om, huruvida de siffror, som der förekomma, äro de rigtigaste. Förmodligen kommer, om nytt förslag framkommer, frågan att äfven i detta hänseende ytterligare pröfvas.

Äfven har bemötts, hvad som anmärkts mot uttrycket, att lagen borde affattas så, att den gifve minsta möjliga anledning till rättstvister. Jag torde således icke behöfva vidare inlåta mig på denna fråga. Uppenbart är ju att rättstvister icke kunna förekommas; men ju tydligare lagbestämmelserna äro, och ju flera bestämda stadganden finnas införda inom det område, der tvister i synnerhet förekomma, dess mera sannolikhet torde förefinnas att kunna minska tvisternas antal.

Det har vidare blifvit påpekadt, särskildt under det sista momentet, att det borde tagas i öfvervägande »huru vida och i hvilken mån staten bör uppmuntra och stödja en eller flera föreningar eller kassor, bildade för försäkring mot riskerna af den genom ofvan antydda lagstiftning ålagda ansvarskyldighet.»

Här har af andra talare framhållits, att dermed skulle syftas på försäkringsbolag. Uttrycket torde dock vara så vidtomfattande, att man icke bör stanna blott vid den tanken, ty äfven föreningar, bildade i ändamål att sammansluta arbetsgifvare inom samma eller likartade kategorier till att gemensamt uppfylla den ansvarspligt, som lagen kan dem pålägga, borde kunna blifva föremål för understöd och kontroll från statsverkets sida.

Då jag under diskussionen förra gången, frågan var före, var i tillfälle att utförligt uttala mina betänkligheter mot det kongl. förslaget, vill jag nu icke vidare upptaga kammarens tid härmed, utan inskränker mig till att uttala min varma och lifliga förhoppning, att denna fråga må få sin lösning, att den må få en snar lösning, helst så, att Riksdagen redan nästa år måtte från Kongl. Maj:t få emottaga ett lagförslag, som naturligtvis jag från den ståndpunkt, jag intager, helst önskade baserad på de grunder, som nu af utskottet blifvit uttalade; och får jag, herr talmän, därför tillstyrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Ölander: För dem, som åhörde det anförande, jag hade, då frågan förut under denna riksdag förekom, torde det vara tydligt, att jag icke kan vara nöjd med utskottets utlåtande. Jag och de med mig liktänkande, hvilka önskade att denna fråga skulle lösas på försäkringspligtens väg, hyste då den blygsamma förhoppningen, att efter ärendets återremitterande utskottet skulle

taga Kongl. Maj:ts förslag i närmare öfvervägande och uttala sig angående hvarje särskild paragrafs lämplighet. Det kunde man naturligtvis så mycket mer fordra, som förslaget var ett kungligt förslag och bygd på ett flerårigt arbete af en arbetareförsäkringskomité. Förslaget hade väl således varit värdt litet mer uppmärksamhet än som nu kommit det till del. Utskottet har emellertid, vare sig af bristande tid eller bristande vilja eller må hända af andra orsaker icke gjort detta, utan fasthållit vid ansvarspligten, och framställt det förslag, som nu föreligger. Jag kan icke förneka, utan måste medgifva, att det åt denna ansvarspligt numera gifvit en form, som är mera tilltalande än den, som den under frågans föregående debattering under riksdagen erhöi. Af några af de anmärkningar, som då mot ansvarspligten framställdes, har utskottet verkligen försökt att bryta spetsen. Den viktigaste anmärkningen var den anledning till rättstvister, som ansvarspligten måste medföra. I afseende härpå har utskottet gjort en beaktansvärd ansats att förtaga denna anmärknings befogethet, derigenom att det föreslagit, att det arbetsgifvarne åliggande skadeståndet måtte utsättas i vissa, för olika kategorier afpassade, i lag bestämda belopp.

En annan anmärkning, som äfven då framställdes, var nödvändigheten eller åtminstone lämpligheten af att ersättningen utginge i visst årligt belopp. Man sade, att detta var en omöjlighet, om frågan löstes på ansvarspligtens grund, emedan någon säkerhet ej fans för, att en arbetsgifvare under en lång följd af år skulle vara i stånd att fullgöra denna skyldighet. Nämnda svårighet har utskottet också sökt att lösa, i det att det föreslagit »att, derest skadeståndet i lagen bestämmes såsom årligt understöd för längre tid än ett år, sådant understöd må kunna uppsägas till aflösning genom erläggande på en gång af visst kapital, hvars högsta belopp äfven i lagen fastställles, äfvensom att detta kapital skall insättas i en »lifränteanstalt, som gifver tillräcklig säkerhet för utbetalande under skadeståndstiden af en mot kapital svarande årsränta.»

Det finnes emellertid två andra anmärkningar, som utskottet dels icke alls brytt sig om att lösa, dels icke kunnat lösa. Den ena afser arbetaren, den andra arbetsgifvaren. Den, som afser arbetaren, innebär, att denne, i hvad fall som helst, vare sig, att den honom tillkommande ersättningen skall utgå i ett visst årligt belopp eller på en gång, dock icke har någon bestämd säkerhet för, att han verkligen skall kunna utfå densamma. När han uppsäger sitt understöd och vill hafva sin lifränta, är det lika litet sagdt, att arbetsgifvaren kan betala det för lifräntan erforderliga beloppet, som att han i en framtid kunnat betala understödsbeloppet. Denna svårighet har utskottet icke sökt att lösa.

Den andra anmärkningen gäller, såsom jag nyss uppgaf, ar-

Ifrågasatt lag om försäkring för olycksfall i arbete.

(Forts.)

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

betsgifvaren. Jag nämnde, då frågan sist var före, att det skulle blifva för arbetsgifvaren förenadt med stora obehag, om frågan skulle lösas på ansvarspligtens grund, i ty att han då skulle blottställas för att när som helst kunna förpligtas att på en gång utbetala ett eller flera större belopp. Det kunde ju samtidigt inträffa flera olycksfall, och arbetsgifvaren skulle då blifva tvingad till rent af ruinerande utgifter. Detta framgår än tydligare af den punkt i utskottets utlåtande, som jag nyss uppläste. Man finner deraf, hvilken risk arbetsgifvaren har, då hans arbetare skulle när som helst kunna uppsäga det årliga understödet och fordra den för liffräntan erforderliga kapitalinbetalningen. Nu är det ganska intressant att se, huru utskottet har försökt att lösa denna svårighet, och huru det under dessa försök har nalkats Kongl. Maj:ts förslag så nära, att det nästan gått upp i detsamma. Utskottet säger nemligen på sid. 2, sedan det först framhållit ansvarspligtens fördelar, följande: »å andra sidan torde en genomförd lagstiftning om arbetsgifvares ansvarspligt i många, kanske de flesta fall framkalla en af arbetsgifvaren bekostad frivillig olycksfallsförsäkring af arbetarne i ansvarspligtiga näringar. Utskottet anser ock att, för den händelse en lagstiftning på ansvarspligtens grund skulle komma till stånd, lagstiftaren måste härtill taga hänsyn och därför söka betrygga möjligheten för arbetsgifvare att på skäligena vilkor genom olycksfallsförsäkring trygga sig för ansvarspligtens risker». Der har det redan nalkats det kongl. förslaget och känner sjelf det lösa i den botten, på hvilken det står med ansvarspligten till grund. Det inser risken och vill undvika den genom enskild olycksfallsförsäkring. Men dervid märker det en svårighet, som ligger deri, att det är ett dyrt företag dessa enskilda olycksfallsförsäkringsanstalter, till hvilkas underhåll och vinst arbetsgifvaren måste bidraga. Utskottet vill försöka borttaga äfven den svårigheten, men kommer då också djupare in på det kongl. förslaget. Utskottet säger nemligen vidare: »skulle det verkligen visa sig att olycksfallsförsäkringen i enskilda aktiebolag blefve onödigt betungande, borde större föreningar af ansvarspligtige arbetsgifvare, vare sig inom särskilda landsdelar eller i grupper af beslägtade näringar, under statens medverkan lätt kunna bildas, af staten kontrolleras och» — det är der som skon klämmer »möjligen äfven af staten medelst förvaltningsbidrag understödjas». — Hvarför skall man då hafva något emot, att staten betalar hela förvaltningsbidraget och afstår från all vinst såsom med afseende å riks-försäkringsanstalten är föreslaget? Skulle icke den yttersta konsekvensen af utskottets egna motiv blifva försäkringspligtens lämplighet? Och dock kommer utskottet till en helt annan slutsats, nemligen till ansvarspligtens företräde. Jag anser mig icke böra förlänga mitt anförande i denna fråga. Jag är öfvertygad om, att den i alla fall icke kan få sin lösning vid denna riksdag.

Det sades på förmiddagen, under debatten om den politiska rösträtten, att det icke var frågan härom, som låge till grund för den oro, som jäste inom de djupa leden, utan att oron berodde på striden emellan kapital och arbete. Jag tror därför, att ju förr man får denna fråga ordnad, dess förr skall oron lägga sig och ropen på politisk rösträtt tystna. Till dess skall arbetaren tro, att det endast är denna rösträtt, som, om också på en omväg, skall gifva honom en säker bergning och en betryggad existens.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Det nämndes också på förmiddagen, att man må akta sig att sätta en dam för tidens strömmingar, utan att man måste söka bereda nödigt aflopp åt öfverflödsvattnet. Jag tror, att det är bättre att minska påtryckningen genom att gräfva kanaler omkring dessa dammar; och sådana kanaler äro olycksfallsförsäkring, ålderdomsförsörjning och andra för arbetarne nyttiga åtgärder.

Då emellertid det kongl. förslaget nu icke torde kunna antagas, finner jag mig föranlåten att yrka bifall till den af herr Hederstierna m. fl. afgifna reservationen.

Herr Wieselgren: Förr i världen var det brukligt, att, vid aflemmandet af kongl. propositioner, talmannen utlofvade dessa en »grundlagsenlig behandling». Jag gratulerar talmannen att detta bruk ej sedan länge varit iakttaget; ty hade ett sådant löfte gifvits vid det tillfälle denna proposition aflemnades, fruktar jag, att Kongl. Maj:t, på goda grunder, haft anledning anse talmannen såsom löftesbrytare. Jag hör nemligen fortfarande till dem, som anse, att denna kongl. proposition icke fått åtnjuta den behandling, som grundlagen föreskrifver. Utskottet känner också sin ställning svag. Det röja ju de ursäkter som från utskottets sida blifvit förebragta. Men jag vill ärligt och öppet säga, att felet kanske icke så väsentligt ligger på utskottet, som på kammaren. Ty kammaren har, såsom det nu visat sig, utan tillbörlig urskiljning valt sitt utskott, då den i detsamma insatt principiella motståndare till förslaget eller åtminstone till den grund, på hvilken det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget är bygd. Under sådana förhållanden kunde det ju egentligen icke gå på annat vis än det gått. Jag får också bekänna, att jag anser för närvarande något vidare meningsutbyte vara till temligen liten nytta. Visserligen har här åtskilligt sagts till försvar för ansvarspligten, som jag skulle hafva god lust att bemöta, i synnerhet då det talades om hvilken minskning i rättstvister det skulle föranleda, om man med en gång afskure alla sådana mål från rättighet att blifva omtvistade, der olycksfallet varit föranledt af grof vårdslöshet. Jag vill nemligen påpeka, att just i svårigheten att bestämma hvad som är att anse såsom grof vårdslöshet kan en tvistegrund ligga. Ett fall, som för några dagar sedan kom till min kunskap,

Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)

gaf mig anledning att särskildt öfverväga, huru en domstol dervid skulle dömt. Om en arbetare, utaf nit och ifver för sin arbetsgifvares bästa, i ett ögonblick, då han icke har ens tusendedelen af en sekund att betänka sig på, griper in för att afvärja en olycka, afvärjer den, men stannar själf i stöpet, mister t. ex. en hand, skulle det säkerligen för dem, som i allt lugn sitta på sina stolar kring domarebordet, ej sällan vara lätt att säga, att det varit grof vårdslöshet, som åstadkommit olyckan. Han hade bort veta, att det under gifna förutsättningarna icke skulle kunnat aflöpa med mindre än ett olycksfall; och rätt ofta skall man finna sig tvungen att fränkänna honom ersättning. Men jag vill ändå fråga: ligger någon billighet i att, då en arbetare, af nit för sin arbetsgifvare, på detta vis vedervågar sig själf för att tillgodose hans intressen, men själf skadas, säga, att detta hans förfarande onekligen varit förenadt med grof vårdslöshet, och att han rätteligen må lemnas derhän? Dock — det lönar sig litet att taga upp tiden med tvister i dessa stycken!

Jag står fortfarande vid den öfvertygelsen, att den grund, på hvilken Kongl. Maj:t byggt lagförslaget, är den bästa; och då vi nu äro nödsakade att afslå det, ber jag att få förena mig med dem, som yrka bifall till den af herr Hederstierna m. fl. afgifna reservation.

Herr Borg: Jag skall blott be att få formulera mitt yrkande på afslag med antagande af det slut, hvartill reservationerna kommit, nemligen:

att Riksdagen må förklara sig för närvarande icke kunna bifalla

a) Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om försäkring för olycksfall,

b) Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till en riksförsäkringsanstalt, och

c) herr Hedins motion med förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

Herr Almström: Jag ber om ursäkt, att jag ännu en gång besvärar kammaren, men jag blef uppkallad af ett yttrande af min kamrat till höger, som behagade säga, att med anledning af hvad som på förmiddagen har blifvit yttrad om nödvändigheten att lösa arbetarefrågan, utskottets förslag om ansvarspligt i stället för försäkringspligt skulle vara ett steg i motsatt riktning. Jag får säga, att detta var ett besynnerligt motiv för försäkringspligten. Jag vågar påstå, att om ansvarspligten antages, kommer denna att både bättre och fortare bidraga att lösa frågan än om vi ställa oss på försäkringspligtens grund. Jag kan nemligen aldrig föreställa mig, att det skulle vara möjligt för regeringen att framlägga ett nytt förslag grundadt på försäkringspligten, då det icke finnes

en tillstymmelse till material, på hvilken denna försäkringspligt kan byggas. Det är, såsom jag i mitt första anförande haft äran påpeka, nödvändigt att yrkesinspektionen får fortgå ännu någon tid, så att man från denna kan få en ordentlig statistik, innan någonting med tillförlitlighet om försäkringspligten kan uppgöras. Detta kommer nog att dröja ett eller annat år. Om jag deremot går in på ansvarspligtens väg, kan denna fråga lösas redan nästa riksdag. Den fördel, som man vill bereda en skadad arbetare, skulle då fortare komma honom till del.

Emot hvad herr Ölander yttrade om nödvändigheten att gräfvat kanaler m. m. för att afleda missnöjet ber jag att få fästa hans uppmärksamhet på, att om ansvarspligten antages med det tillägg, som jag omämnde, att nemligen staten skulle träda emellan, der arbetsgifvaren icke kan utgöra sin skyldighet, äro de fyllkomligt lika betryggade, som om försäkringspligten antages. Jag tror dessutom, att det icke är möjligt att få en försäkringsanstalt antagen. Det är en alldeles för stor apparat för att behandla ett så jämförelsevis litet antal fall, som här skulle förekomma. Jag skall be att få uppläsa, hvad särskilda utskottet n:o 2 vid förliden riksdag yttrat i denna fråga. Det säger nemligen: »arbetareförsäkringskomiténs statistik visar, att bland 5869 under ett år timade olycksfall 4,589 medfört en öfvergående oförmåga till arbete, deraf 1,846 oförmåga under 1—14 dagar, 960 under 15—28 dagar, 729 under 29—42 dagar, 744 i en tid af 6 veckor till 3 månader samt allenast 225 haft till påföljd en ännu långvarigare oförmåga till arbete». Jag kan icke se annat, än att ett så litet antal olycks- och dödsfall icke kan vara i behof af en så stor förvaltning.

Det har vidare gjorts anmärkning emot den ringa utredning detta ärende fått i innevarande års utskott. Jag har icke haft förtroende att tillhöra detsamma, men jag var medlem af utskottet vid förliden riksdag, och de af herrarne, som intressera sig för denna fråga, kunna af det årets utskottsutlåtande se, att frågan då var fullt utredd, att Kongl. Maj:ts förslag behandlades i detalj och att anmärkningar gjordes emot många punkter i detsamma.

Herr Wieselgren framkastade, såsom ett skäl för försäkringspligten, ett exempel, hvarom han i dessa dagar hört talas, att nemligen en arbetare, som af ifver och nit velat rädda sin arbetsgifvare från förluster, skulle genom sitt ingripande hafva förlorat en hand, och att detta möjligen skulle kunna rubriceras under »grof vårdslöshet». Jag tror, för min del, att ingen domstol eller nämnd skall kunna hafva hjerta att rubricera ett sådant fall såsom »grof vårdslöshet.» Det är ett fall, som af hvarje bederlig man, som skall afdöma denna sak, ovilkorligen skall räknas den skadade till förtjenst och icke till nackdel. Jag skulle ur min enskilda industriella verksamhet kunna framdraga liknande fall, der arbetsgifvaren, utan att hafva varit ålagd denna skyldighet, ut-

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

*Ifrågasatt lag
för försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

betalar pension till enkan, i fall mannen dött af olycksfallet, eller ock tillförsäkrat den skadade antingen understöd eller också en annan för honom lämplig plats, då han till följd affall, liknande det af herr Wisselgren omnämnda, delvis varit oförmögen till arbete.

Jag ber ännu en gång få upprepa, att genom införande af ansvarspligt komma vi fortare till målet än genom försäkringspligt samt att genom stadgandet att staten skall träda emellan, der arbetsgifvaren icke kan fullgöra sina skyldigheter, vi tillförsäkra arbetarne all den trygghet, som kan erhållas.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag, med den motivering, som utskottet der framställt.

Herr statsrådet Groll: Jag skall, med anledning af hvad herr Almström yttrade angående den apparat, som skulle ifrågakomma för att reglera statsförsäkringen, be att få erinra, att den ifrågasatta riksförsäkringsanstalten skulle hafva att sköta icke allenast den rent obligatoriska försäkringen, utan derjemte — hvilket utskottet må hända icke beaktat, då det icke i detalj kritiserat förslaget — den frivilliga statsförsäkringen. — Det förekommer nemligen i de sista paragraferna af förslaget bestämmelser, genom hvilka, utom annat, möjlighet är beredd för arbetsgivare uti icke försäkringspligtiga yrken att kunna försäkra sina arbetare på samma grunder, som äro ifrågasatta för den obligatoriska försäkringen. Jag föreställer mig, att då kostnaden för försäkring ovilkorligen kommer att ställa sig billigare i en statsanstalt, som ej afser vinst, denna anstalt säkerligen kommer att anlitas i högre grad än de enskilda bolagen. Det belopp, nemligen 41,000 kronor, som är ifrågasatt till bestridande af kostnaderna för riksförsäkringsanstalten — en benämning, som må hända förefaller väl tung och vidlyftig samt kanske just därför verkar något afskräckande — kan icke anses vara af sådan betydelse, att frågan om statsförsäkring på grund deraf bör förfalla. Hela frågan om kostnaden för riksförsäkringsanstalten spelar, enligt min tanke, i denna fråga en ytterst underordnad rol. Jag tror därför, att man icke behöfver frångå den obligatoriska försäkringen endast på den grund, att den för med sig inrättande af en anstalt för handläggning af försäkringsfrågorna. Äfven om, såsom utskottet tänkt sig, det skulle vara möjligt att anordna en kontroll öfver de enskilda försäkringsbolagen, skulle man icke undgå betydliga kostnader därför, och skall staten derjemte stå bakom och garantera ansvarsplikten, i de fall, der arbetsgifvarne ej kunna godtgöra sina förbindelser i afseende å inträffade skador, så vet man icke hvar det slutar, utan under sådana förhållanden kan ansvarspligtens proklamerande komma att stå staten ganska dyrt.

Herr Ekenman: Den ärade talare, som nyss yttrade sig från denna plats, talade mycket om den stora vigten af att arbetarefrågan i allmänhet och särskildt den nu föreliggande delen deraf måtte skyndsamt bli ordnad. Jag delar nog hans åsigt om önskvärdheten att få denna fråga löst, men under förutsättning att den blir *väl* löst. Jag har dock svårt att tro att denna fråga, så invecklad som den är, på ett skyndsamt sätt skall kunna bringas till slutlig lösning. Detta torde väl icke heller vara det viktigaste, utan att resultatet blir det bästa, det må nu dröja ett eller annat år.

Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)

En sida af saken, som i viss mån redan blifvit belyst, skall jag be att få i korthet något närmare skärskåda, nemligen frågan om de här mycket omtalade förhållandena i Tyskland. Man har här sagt, att i Tyskland först tillämpades principen om ansvarspligten, men att man sedan öfvergifvit den, emedan man var missbelåten med densamma. Förhållandet med den i Tyskland förut gällande lagen af år 1871 om ansvarspligten var, att den bestämde de fall, då ersättning skulle utgå, inom ett mycket begränsadt område. Den stadgade nemligen i 2 §, att arbetsgifvare var skyldig till ersättning endast för sådant olycksfall, som han sjelf eller hans ställföreträdare förvällat. Resultatet deraf blef naturligtvis att högst få olycksfall kunde subsumeras under denna paragraf, och enligt den statistiska utredning, som jag sett, var det icke mer än 12 procent, de öfriga fallen voro antingen af arbetarne sjelfva förvällade eller hörde under andra rubriker. Det var tydligt, att detta skulle föranleda till många rättegångar och tvister, då arbetare, som lidit en olycka, så vidt möjligt var, önskade få denna olycka dragen under den ifrågavarande paragrafen. Äfven domstolarna visade i allmänhet af humanitära skäl en benägenhet att stå på arbetarnes sida. Deraf följde missbelåtenhet med förhållandena. Men så vidt jag kunnat förstå, och såsom det äfven framgår af motiven till den senare lagen i detta ämne, låg skälet till missnöjet icke så mycket i sjelfva principen som i det *sätt*, hvarpå den blifvit i lagen tillämpad. Då man sedermera skulle skrifva en ny lag, verkade äfven ett politiskt skäl derhän, att man öfvergaf ansvarspligten och gick öfver till försäkringspligten.

Ett annat viktigt skäl att bygga en lag om försäkring på ansvarspligten finner jag äfven deruti, att en viss varsamhet och försigtighet här vid lag är af nöden, hvilket gör denna metod mera ändamålsenlig. Ty vi få icke glömma, att vi här befinna oss på ett okänt område, der man måste, så att säga, trefva sig fram och gå varsamt till väga för att undvika stora misstag, som kunna förderfva hela saken. Om man under detta försök antager en lag, byggd på ansvarspligten, och man sedermera skulle finna det mindre lämpligt, är det, såsom utskottet riktigt påvisat, lättare att öfvergå till den andra utvägen, försäkringspligten, än tvärt om.

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall
i arbete.
(Forts.)*

En lag, baserad på denna senare, kräfver en större apparat, och det blir förenadt med stora svårigheter att från denna princip öfvergå till den andra.

Ehuru jag sålunda tror att förslag, byggt på ansvarspligt, erbjuder afsevärda fördelar, kan jag för min del icke antaga det sådant det blifvit af utskottet framställt, dels därför att det innehåller åtskilligt, som icke fullt tilltalar mig, dels ock därför, att det synes mig under den nu rådande brådskan äfventyrligt att, som man säger, på rak arm fastslå lagbestämmelser, åt hvilka man icke egnat den grundliga pröfning, som vederbort. Jag säger detta med så mycket mera skäl som beträffande en af punkterna i förslaget man framhållit, att ordet »näringsdrift» kan omfatta alla möjliga näringsgrenar; särskildt nämnde några ledamöter i utskottet jordbruksdriften såsom hörande under detta uttryck: men att i första början gifva saken så ofantliga dimensioner, vore enligt min uppfattning detsamma som att omöjliggöra den, hvadan bestämmelser i denna art böra undvikas.

Under sådana förhållanden kan jag icke — då jag så lifvigt önskar framgång åt saken, finna annat än att man för tillfället måste afstå från såväl utskottets formulerade förslag som ock reservanternas förslag att godkänna försäkringspligt såsom grundval för blifvande förslag samt lemna hela frågan, så att säga öppen. I detta syfte, och då debatten bör gifva någon ledning för uppfattningen i Riksdagen, anhåller jag, herr talman, om proposition på yrkande om bifall till utskottets förslag, dock utan dervid fästade särskilda hemställanden om de grunder, hvarpå nytt förslag borde grundas.

Herr Ericsson: Då resultatet af den här förda öfverläggningen utan tvifvel är gifvet, i det att ingen, såvidt jag hört, yrkat på antagandet af den kongl. propositionen, vill jag icke inlåta mig på någon utredning, vare sig i den ena eller andra riktningen. Men jag vill med stöd af min reservation fritaga mig från det klander, som jag anser ej så alldeles orättvist rigtats mot utskottets behandling af frågan, sedan den blifvit till utskottet återremitterad. Då uppstår frågan, på hvad sätt ett bifall till utskottets förslag skall i denna kammare motiveras, i hvilket afseende jag står villrådig, ty jag vill hvarken hafva den ena eller den andra motiveringen. Orimligheten att antaga utskottets motivering har af flere föregående talare redan blifvit ådagalagd. Det är för oss omöjligt att här punkt efter punkt genomgå hela denna motivering. En sammanjemkning här af meningarna i hvarje af utskottet föreslagen punkt skulle erfordra längre tid än som är skäl att nedlägga på ett förslag, som redan i sjelfva utskottet mött så stora motsägelser.

Hvad sjelfva saken beträffar, anser jag, att ansvarspligten är nästan svårare att antaga än försäkringspligten, ty, enligt mitt förme-

nande skulle den för arbetsgifvaren komma att blifva af långt farligare natur än sjelfva försäkringspligten. — Jag har svårt att inse, huru man kan försvara, att en arbetsgifvare ålägges att utbetala ett kapital, motsvarande en årlig inkomst af 360 kronor, d. v. s. omkring 5 à 6,000 kronor för hvarje arbetare, som råkar ut för fullständig invaliditet. I fråga om kapitalstarka aktiebolag torde dock detta icke vara af så stor betydelse. Men många arbetsgifvare finnas, som stå på egen botten och icke i kompani med andra, och för dem skulle denna skyldighet blifva en så tung börda, att de omöjligt kunna åtaga sig den och skulle för mången medföra ekonomisk ruin. Är nu olycksfallsförsäkring ett statsintresse, så bör staten också understödja en sådan arbetsgifvare och inrätta en särskild anstalt, der han kan försäkra sig mot den fara försäkringsskyldigheten i fråga om arbetarne kan för honom medföra. Nu fins icke, mig veterligen, i vårt land en sådan anstalt. Då bör staten först se till, att en sådan kommer till stånd, antingen i form af en sjelfständig inrättning eller ock så, att anslag beviljas till befrämjande af en dylik försäkringsrörelse. Hufvudsaken är att, derest ansvarspligten lagfästes, tillfälle beredes arbetsgifvaren att kunna försäkra sig mot den risk, som staten ålägger honom. Mig tillkommer det icke att säga, huru detta skall utföras, men jag tror, att, såsom förhållandena nu äro, hela denna fråga är för tidigt väckt, och denna åsigt delas af många i vårt land.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag men utan gillande af dess motivering.

Herr Annerstedt: Jag skall inskränka mig till att endast framställa tvenne erinringar vid de yttranden, som här blifvit fälda.

Såsom en anmärkning mot ansvarspligten och såsom bevis derpå; att tillämpningen af denna pligt skulle medföra rättstvist, har uppgifvits det exemplet att, då en arbetare ådragit sig skada under afvärjande af skada för sin arbetsgifvare, detta skulle rubriceras såsom skada, som arbetaren ådragit sig genom grof vårdslöshet. Bland de juridiska kontroverser, hvarom man hört talas, har man dock hittills icke funnit det påstående framställt, att den skada, som man under utöfvande af verksamhet för att afvärja skada för en annan, ådragit sig, skulle kunna betraktas såsom grof vårdslöshet, och jag vågar påstå, att ingen svensk domare skulle afsäga en dom i denna rigtning. Härpå tager jag härvarande jurister till vittnen, låt vara att samtalsvis på gatan eller under diskussionsöfningar i studentkretsar ett sådant påstående skulle framkastas.

Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har antydt, att utskottet må hända icke tagit kännedom derom, att riksförsäkringsanstalten skulle, enligt Kongl. Maj:ts proposition, äfven

*Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.
(Forts.)*

Ifrågasatt lag
om försäkring
för olycksfall i
arbete.

drifva frivillig försäkringsrörelse. Denna omständighet har icke varit för utskottet obekant. Men utskottet har icke kunnat föreställa sig, att riksförsäkringsanstalten derigenom skulle blifva billigare. Skall staten börja drifva försäkringsrörelse, konkurrerande med de enskilda bolagen såsom frivillig försäkringsanstalt, då måste man ock utrusta denna riksförsäkringsanstalt med en sådan apparat af tjänstemän och biträden i öfrigt, att den må kunna uthärda täflan med de enskilda bolagen. Men icke lärer vid sådant förhållande kostnaderna för anstalten aföpa så billiga som man för närvarande vill hoppas.

Herr Wieselgren: Jag har endast en liten replik att gifva den ärade talaren på stockholmsbanken. För att icke onödigt upptaga kammarens tid, berörde jag inga detaljer af det olycksfall, som jag antydde. Men det var verkligen så beskaffadt, att jag för min del, som också är ett stycke jurist, ehuru jag icke vill täfla med den ärade talaren, skulle såsom domare hafva varit ganska villrådig, huruvida jag icke måste anse det vara vålladt af grof vårdslöshet. Men det väsentliga draget deri var dock det jag nämnde: mannens afsigt var att göra sin arbetsgifvare en tjänst, han gjorde den — och han blef lidande derpå.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu förevarande utlåtande yrkats: 1:o) att hvad utskottet deri hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Fränckel*, att den af herr Hederstierna med flera vid utlåtandet fogade reservation måtte bifallas; 3:o) af herr *Gahn*, bifall till hans reservation vid detta utlåtande; samt 4:o) af herr *Ekenman*, att kammaren, med bifall till utskottets hemställan om afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande propositioner och herr Hedins i ämnet väckta motion, skulle afslå det af utskottet i sammanhang dermed föreslagna uttalande.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf herr talmannen upptog hvart och ett af de öfriga yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående voteringen, samt förklarade sig finna de härå afgifna svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Fränckels yrkande.

Jemväl angående kontrapositionens innehåll äskades emellertid votering, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition dervid antagits godkännande af herr Ekenmans i ämnet gjorda yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som vill, att vid blifvande votering om bifall till Riksdagens andra särskilda utskotts i utlåtandet n:o 2 gjorda hemställan kontrapositionen skall innehålla bifall till den af herr Hederstierna med flera vid utlåtandet fogade reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har såsom kontraposition vid nämnda votering antagits bifall till herr Ekenmans yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 38;

Nej — 52.

Härefter uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition för hufvudvoteringen:

Den, som bifaller hvad Riksdagens andra särskilda utskott hemställt i sitt utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, besluter kammaren att, med bifall till utskottets hemställan om afslag å Kongl. Maj:ts ifrågavarande propositioner och herr Hedins i ämnet väckta motion, afslå det af utskottet i sammanhang dermed föreslagna uttalande.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 40;

Nej — 53.

Anmälades och bordlades sammansatta stats-, banko- och lagutskottets memorial n:o 8, angående anvisande af ersättning till utskottets sekreterare; samt

bevillningsutskottets memorial och betänkande:
n:o 18, i anledning af återremiss utaf 2 punkten i utskottets
betänkande n:o 2 angående stämpelafgiften; och
n:o 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t med begäran om framläggande af förslag om införande af
progressiv arfskatt.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredrag-
ningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de ären-
den, som denna dag bordlagts första gången, samt sist Första
Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 12.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag
dels till Riksdagens skrivelser till Konungen:
n:o 50, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
beredande af lånemedel till utveckling af statens telefonväsende;
n:o 52, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående
en väganläggning mellan Wisträsk och Glommersträsk; samt
n:o 53, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om
reglering af Bergslagernas jernvägsaktiebolags obligationsskuld;
dels ock till Riksdagens skrifvelse, n:o 51, till fullmäktige i
riksgäldskontoret, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angä-
ende beredande af lånemedel till utveckling af statens telefon-
väsende.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag.

Kammaren åtskildes kl. 10.12 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Torsdagen den 7 maj.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Anmälades och bordlades
statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 5 b, angående det under riksstatens fjerde hufvudtitel
uppförda anslaget till lindring i rustnings- och roteringsbesvären;

n:o 6 a, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under femte hufvudtiteln gjorda framställning angående
derunder uppförda förslagsanslaget till lindring i rustnings- och
roteringsbesvären;

n:o 63, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut angående
statsutskottets särskilda framställningar dels i utlåtandet
n:o 53 i fråga om ändring af vissa §§ i lagen om lindring i rustnings-
och roteringsbesvären samt om höjning af anslaget till
beväringssmanskapets vapenöfningar med flera anslag, dels ock i
utlåtandet n:o 54 angående afskrifning af de å viss jord hvilande
grundskatter m. m.;

n:o 64, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster;

n:o 65, i anledning af väckt motion om anslag till upprätthållande
af rikets neutralitet;

n:o 66, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra
införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret; och

n:o 67, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna
kreditivsummor;

bevillningsutskottets betänkande n:o 20, i anledning af Kongl. Maj:ts
proposition om tillägg till 7 § i kongl. förordningen angående
stämpelafgiften den 5 september 1890;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 44, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af
7 § i jagtstadgan den 21 oktober 1864;

n:o 45, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af
1 § i förordningen om landsting den 21 mars 1862; samt

n:o 46, i anledning af väckt motion om tillägg till 17 kap. 10 § handelsbalken; äfvensom

Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 16, i anledning af herr Adelskölds motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t rörande ordnandet af förhållandet mellan de bofaste och lapparne i svenska lappmarkerna.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 5 samt memorial n:o 6, sammansatta stats-, banko- och lagutskottets memorial n:o 7, sammansatta stats-, banko- och lagutskottets memorial n:o 8, bevillningsutskottets memorial n:o 18 och betänkande n:o 19 äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 13—15.

Justerades protokollet för den 30 sistlidne april.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkanden: n:o 21, i anledning af väckta motioner om införande af en särskild bevillning under namn af värnskatt; samt n:o 22, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1892.

På framställning af herr talmannen beslöts, att på föredragningslistan till nästa sammanträde skulle uppföras främst de under dagen första gången bordlagda ärendena samt sist Första Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:is 13—15.

Kammaren åtskildes kl. 3.14 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.
